

Rahastot

Tietosivu

Tammikuu 2018

Rahoitusinstrumentteja ovat kaikenlaiset rahoitusvälineet, jotka on tarkoitettu kaupankäyntiin arvopaperimarkkinoilla. Rahoitusvälineet voidaan jakaa monimutkaisiin ja yksinkertaisiin instrumentteihin. Ennen kuin teet kauppaa rahoitusinstrumentilla, meidän on varmistettava, että sinulla on riittävästi tietoa ja kokemusta instrumenttien ominaisuuksista ja riskeistä. Alla on tietoa sen instrumenttityypin tärkeimmistä ominaisuuksista ja riskeistä, jota kohtaan olet osoittanut kiinnostusta. Ellei sinulla ole riittävästi tietoa ja kokemusta, suosittelemme, ettei tee kauppaa tällä instrumentilla. Jäljempänä olevat tiedot rahoitusinstrumenteista ja niiden riskeistä eivät ole tyhjentyviä. MUISTA: Käydäksesi kauppaa näillä instrumenteilla sinun on perehdyttävä kyseisen rahoitusinstrumentin kaupankäynnin sopimuksiin ja ehtoihin.

Näin rahastot toimivat

Rahasto (sijoitusrahasto) on sijoitussalkku, jossa sijoitetaan erityyppisiin arvopapereihin – esimerkiksi osakkeisiin, korkoa tuottaviin papereihin tai muihin rahastoihin. Salkun omistavat kaikki rahastoon säästävät, niin kutsutut osuudenomistajat, yhdessä.

Rahastoja on saatavana monia eri markkinoita varten, ja niillä on erilaisia riskitasoja. Jokaisella rahastolla on omat säännöt sen suhteen, miten ja mihin rahastossa voidaan sijoittaa. Rahaston sijoitussuuntaus käy ilmi tietolehdestä ja rahastoon liittyvistä rahastomääräyksistä. Rahaston osuudenomistajat antavat ammattimaisen hallinnoijan tehtäväksi rahaston hallinnon ja kaupankäynnin rahaston lukuun. Hallinnoijan tehtävänä on päättää, mihin arvopapereihin rahastossa sijoitetaan rahastomääräysten puitteissa.

Rahaston tavoitteena on normaalisti antaa osuudenomistajille mahdollisimman suuri tuotto rahaston riskitasoon nähden. Rahaston tuotto perustuu niiden arvopapereiden markkina-arvoon, joihin rahastossa on sijoitettu sekä mahdollisiin osinkoihin ja korkotuloihin. Tuottoon vaikuttavat myös valuuttakurssien vaihtelut ja rahastoon liittyvät kustannukset.

Rahastot voi jakaa sijoitusrahastoihin (UCITS-rahastot) ja vaihtoehtoisin sijoitusrahastoihin. Sijoitusrahastoilla on tiukemmat sijoitussäännöt ja suuremmat vaatimukset riskien hajauttamisesta kuin vaihtoehtoisilla sijoitusrahastoilla. Tässä kerrotaan sijoitusrahastojen ominaisuuksista ja riskeistä.

Rahastosäästäminen

Rahastosäästäminen on kaikille mahdollista ja sopii useimmille. Ennen rahaston ostamista sinun on päätettävä, miten korkean riskitason säästämiseesi haluat ja miten pitkään haluat säästää. Sinun on otettava huomioon myös muut sijoituksesi.

Kaupankäynti rahastoilla

Rahaston kurssista käytetään nimitystä osuuden nettoarvo. Jos rahaston varojen arvo nousee, myös rahaston kurssi nousee. Suurimmalle osalle rahastoista, joilla voi käydä kauppaa SEB:n kautta, määritetään uusi kurssi päivittäin.

Eri rahastoluokat

Rahastot voi jakaa eri luokkiin sen perusteella, mihin arvopapereihin niissä sijoitetaan.

Osakerahasto sijoittaa osakkeisiin. Osakerahastoissa on monia eri sijoitussuuntauksia. Joissakin rahastoissa suuntaudutaan esimerkiksi tiettyihin maihin (esim. Suomi-rahastot) tai tiettyihin aloihin (esim. teknologiarahastot). Laajoissa osakerahastoissa, kuten globaalirahastoissa, sijoitetaan moniin eri maihin ja aloihin. Osakerahastot soveltuvat parhaiten pitkäaikaisiin sijoituksiin.

Korkorahastot sijoittavat erilaisilla juoksuajoilla korkoa tuottaviin arvopapereihin, kuten obligaatioihin ja valtion joukkovelkakirjalainoihin. Rahamarkkinarahastot (lyhyen koron rahastot) sijoittavat arvopapereihin lyhyemmällä juoksuajalla, kun taas obligatorahastot (pitkän koron rahastot) sijoittavat arvopapereihin pidemmällä juoksuajalla. Korkorahastot soveltuvat sekä lyhyt- että pitkäaikaisiin sijoituksiin.

Yhdistelmärahastot sijoittavat moniin eri omaisuustyyppisiin – esimerkiksi osakkeisiin, korkoa tuottaviin arvopapereihin ja muihin rahastoihin. Eri omaisuustyyppien välinen jakauma voi vaihdella eri yhdistelmärahastoissa.

Indeksirahastot sijoittavat instrumentteihin, jotka seuraavat jonkin tietyn indeksin koostumusta. Indeksi voi koostua esimerkiksi osakkeista tai korkoa tuottavista sijoituksista.

Rahastojen rahastot, sijoittavat ainoastaan muihin rahastoihin. Rahastojen rahastoja voi pitää vaihtoehtona sille, että itse sijoittaa moniin eri rahastoihin.

Hedge-rahastoissa on vapaammat sijoitussäännöt kuin perinteisissä rahastoissa, ja niissä käytetään perinteisiä rahastoja useammin johdannaisia rahastoon liittyvän riskin lisäämiseksi tai vähentämiseksi. Tavoitteena on antaa tuottoa riippumatta siitä, onko markkinoilla nousua vai laskua. Vaikka monissa hedge-rahastoissa on tavoitteena suojata varoja odottamattomilta muutoksilta, hedge-rahastoon voi sisältyä suuri riski muun muassa siksi, että tällaiset rahastot voivat olla korkeasti lainoitettuja.

Kestävän kehityksen rahastoissa ja eettisissä rahastoissa otetaan erityisesti huomioon muun muassa ihmisoikeudet, työehdot, etiikka ja/tai ympäristö. Sekä osake- ja korko- että yhdistelmärahastot voivat olla kestäviä ja/tai eettisiä. Rahastonhoitaja voi esimerkiksi sulkea ulkopuolelle yhtiöt, joissa sijoitetaan tiettyyn alaan tai valita yhtiöitä, joissa työskennellään aktiivisesti ympäristön parantamiseksi.

Pörssilistatut rahastot ovat normaalisti indeksirahastoja, jotka seuraavat jonkin tietyn indeksin kehitystä. Pörssilistatuilla rahastoilla käydään kauppaa osakkeiden tavoin reaaliaikaisesti pörssissä.

Riskit

Rahastosijoittamiseen liittyy aina riski – sijoitetun pääoman arvo voi siis ajan myötä sekä nousta että laskea. Mitä suurempia heilahtelut ovat, sitä suurempi on rahojen menettämisen riski, mutta myös mahdollisuus suurempaan tuottoon. Eri rahastoluokissa on erilainen riskitaso, mutta myös saman luokan sisällä riski voi vaihdella. Rahastoja pidetään yleisesti ottaen vähemmän riskialttiina sijoituksena kuin esimerkiksi yksittäisiä osakkeita, koska rahastossa riski hajautetaan monen eri omistuksen välille. Osakerahastoihin sisältyy yleisesti ottaen suurempi riski kuin esimerkiksi korkorahastoihin. Yleisesti ottaen laajoihin rahastoihin, joissa riski hajautetaan eri alueiden ja alojen välillä, sisältyy pienempi riski kuin kapea-alaisiin rahastoihin. Pohjois-Amerikan ja Euroopan kaltaisiin kehittyneisiin markkinoihin sijoitaviin rahastoihin katsotaan sisältyvän pienempi riski kuin kasvumarkkinoihin sijoitaviin rahastoihin. Yhdistelmärahastoon sisältyy pienempi riski kuin osakerahastoon, mutta yleisesti ottaen suurempi riski kuin korkorahastoon. Rahastojen riski osoitetaan seitsenportaisella asteikolla, jossa taso 1 tarkoittaa pienintä riskiä ja taso 7 suurinta riskiä. Luokkaan 1 kuulumisen ei kuitenkaan tarkoita, että rahasto olisi täysin riskitön. Useimpien rahastojen kohdalla riskiluokitus perustuu arvon vaihteluun viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Tietyyntyyppisten rahastojen osalta riskiluokitus voi sen sijaan määräytyä sen enimmäisriskin mukaan, jonka rahastossa saa ottaa. Koska riskiluokittelu on koko EU:ssa samanlainen, rahastoja on helppo verrata Euroopan maiden välillä.

SEB:n rahastovalikoimassa riskitasojen 1–3 rahastot luokitellaan matalan riskin rahastoiksi, riskitasojen 4–5 rahastot kohtalaisen riskin rahastoiksi ja riskitasojen 6–7 rahastot korkean riskin rahastoiksi. Korkean riskin rahastojen arvo voi vaihdella voimakkaasti ajan mittaan.

Rahastoihin voi kohdistua myös erityisiä riskejä, jotka eivät vaikuta riskiluokitukseen, mutta vaikuttavat kuitenkin rahaston arvoon. Tällaisesta esimerkkinä on valuuttariski, joka syntyy, jos rahastossa sijoitetaan ulkomaisiin valuuttoihin, tai likviditeettiriski, joka voi syntyä, jos rahaston varoja on vaikea myydä jonakin tietynä ajankohtana. Rahastosijoittamiseen voi sisältyä myös operatiivisia riskejä, joita ovat esimerkiksi järjestelmävuoriosta johtuva tappioriski sekä inhimillisestä tekijästä tai ulkoisista tapahtumista johtuvat virheet. Yksittäisiin rahastoihin liittyvät riskit on kerrottu avaintietoesitteessä.

Palkkiot ja kustannukset

Rahastoon liittyvät palkkiot riippuvat muun muassa sijoitussuuntauksesta ja hallinnon aktiivisuudesta. Yleisesti ottaen osakerahastot ovat kalliimpia kuin korkorahastot ja aktiivisesti hallinnoidut rahastot ovat kalliimpia kuin indeksirahastot.

Hallinnointipalkkio veloitetaan rahastosta päivittäin, ja se ilmaistaan prosentteina vuodessa. Hallinnointipalkkio kattaa muun muassa rahastoyhtiölle aiheutuvat hallinnointikustannukset ja arvopereiden säilytyksen pankissa.

Juoksevat kulut on standardoitu mittari, joka on kehitetty, jotta rahastojen kustannuksia voidaan vertailla Euroopan laajuisesti. Vuosimaksu liittyy useimmiten edeltävän kalenterivuoden kustannuksiin.

Tuottosidonnainen palkkio on erityispalkkio, joka veloitetaan, jos rahaston tuotto ylittää tietyt ennalta määritetyt kriteerit. Tämäntyyppistä palkkiota käytetään usein hedge-rahastoissa ja muissa aktiivisesti hallinnoituissa rahastoissa.

Kokonaiskustannukset ovat rahastosäästämiseesi liittyvät yhteiskustannukset. Niihin sisältyvät myös rahastoon kuuluvien arvopereiden ostosta ja myynnistä maksettava välityspalkkio.

Lisätietoa

Historiallinen tuotto ei ole tae tulevasta tuotosta. Rahasto-osuuksien ja muiden rahoitusinstrumenttien arvo voi sekä nousta että laskea, eikä ole varmaa, että saat sijoittamasi pääoman takaisin.

Kaikilla rahastoilla on yksilöllisiä ominaisuuksia, jotka vaikuttavat tuottoon. Tämän vuoksi on tärkeää, että perehdyt juuri sen rahaston ehtoihin, jolla haluat tehdä kauppaa.

Muista:

- Aiempi tuotto ei ole tae tulevasta tuotosta. Rahoitusinstrumenttien arvo voi sekä nousta että laskea, eikä ole varmaa, että saat koko sijoittamasi pääoman takaisin.
- Käydäksesi kauppaa näillä instrumenteilla sinun on perehdyttävä niihin sopimukseen ja ehtoihin, jotka koskevat kaupankäyntiä rahoitusinstrumenteilla. Sovellettava sopimus riippuu siitä, millä instrumentilla kauppaa käydään.
- Joihinkin instrumentteihin liittyy maksusitoumuksia tulevaisuudessa. On tärkeää, että pystyt täyttämään velvollisuutesi.
- Tarkasta myynti-ilmoituksessa olevat tiedot ja muu varoithi liittyvä raportointi ja huomauta mahdollisista virheistä välittömästi.
- Seuraa omistustesi arvon vaihtelua säännöllisesti.
- Olet itse vastuussa tarvittavista toimenpiteistä tappioriskin vähentämiseksi.
- Pyydä aina täydentävää markkinointimateriaalia tai muuta lisätietoa, jossa on tarkempaa kuvausta siitä rahoitusinstrumentista, josta olet kiinnostunut.

Kysymyksiä

1. Miksi rahastoja pidetään riskittömämpänä sijoituksena kuin yksittäisiä osakkeita?

- A) Rahastoissa riski hajautuu monen eri omistuksen (vähintään 16:n) välille
B) Rahastoissa riski hajautuu aina eri alojen välille
C) Rahastot ovat aina matalan riskin sijoitus

2. Missä näistä rahastotyypeistä on yleisesti ottaen suurin riski?

- A) Korkorahastoissa
B) Osakerahastoissa
C) Yhdistelmärahastoissa

3. Mikä on tunnusomaista korkean riskin rahastoille?

- A) Niistä saa aina paremman tuoton kuin matalan riskin rahastoista
B) Niissä on vähemmän kurssiheilahteluja kuin matalan riskin rahastoissa
C) Niissä on mahdollisuus korkeampaan tuottoon, mutta myös suurempi riski menettää rahaa

4. Mikä vaikuttaa rahastoon liittyviin maksuihin?

- A) Rahaston sijoitussuuntaus ja hallinnon aktiivisuus
B) Osuudenomistajien määrä
C) Rahaston aiempi tuotto

5. Mitä etua on kuukausisäästämällä?

- A) Säästämäsi summa vaihtelee rahaston kehityksen mukaan
B) Riskin voi hajauttaa ostamalla eri aikoina
C) Rahastonhoitaja voi ostaa osuuksia, kun kurssi on matala